

i hans „Optrin af Kæmpelivets Undergang i Norden I—II“ (Kjøbenhavn 1809—11). „Med Stude i Nordens Oldtid og gennem det Billedprog, den laante ham, udtalte han en eiendommeligt nordisk Anskuelse af Menneskelivet i det hele og de Betingelser, der kræves til dets Udvikling. Hans historisk-poetiske Livsbetragtning gik ud fra, at et Folk kan kun levende fortsætte sin Bedrift, naar dets Aand, dets eiendommelige Livskraft, er over det og viker i det.“ — Men den samme Betragtning maatte han jo gennemføre paa kirkelig Grund, „hvor ogsaa Christenfolkets Liv er afhængigt af, om det tilgæver sig den Aand, som fra Begyndelsen skabte dette Folk og gjorde sine Gjerninger i det.“ Her stode han dog an imod alle kirkelige Magter og Myndigheder, thi i den sidste Snees Aar havde Bantroen næsten allevegne sat sig i Højlandet herhjemme. Biskop Halle var eldet under sin Kamp for Christi Kirke og havde neblagt sin Hjerdestav. Da traadte G., hans nære Frænde, i Stranden. „Hvi er Herrens Ord forsvundet af hans Huus?“ spurgte han i sin Dimissprædiken (1810), og det Spørgsmaal kom som et Lyn paa en lummer Dag. Han havde Ingen angrebet, men ligesuldt ragede han „ganske ufremdentlig“ i Strid med næsten hele Hovedstadens Præsteskab, og denne Strid fik en uberegnelig Indflydelse paa hele hans følgende Livsbane. Med Nød og neppe blev han ved Valles Anstrængelse Capellan hos sin Fader (1811), men efter dennes Død (1813) maatte han ligge ledig i otte Aar, uden at kunne opnaae nogetformelt Embede, ja næsten uden at kunne faae Lov til at bestige nogen af Kjøbenhavnns Prædikestole. Ved et Tilfælde havde imidlertid Frederiksberg en Præst, som hellere end gerne overdrog ham Ordets Forkyndelse, for selv at kunne slippe for det. Amedens førte han et Slags Eremitliv i Hovedstaden mellem sine Bøger og nogle faa gode Venner, som J. B. Tresschow og Ingemann, men udgav samtidig en Mængde større og mindre Digte, forskjellige Prædikener samt en Deel historiske, politiske og polemiske Skrifter. Nyaaargaverne *Skunna* og *Saga*, „Nyaaarsnat eller Blik paa Christendom og Historie“ samt „Kort Begreb af Verdens Kronike i Sammenhæng“ ere fra 1811—12; men nu udkom *Roskilde-Nim* med *Roskilde-Saga*, *Rvæblingerne*, *Nyaaarsgaven*, *Heimdal*, *Bjovulfs Drapa*, *Bibelske Prædikener* samt *Tidskriftet Danevirke* (1816-19) tilligemed de mærkelige *Oversættelser af Sages Danmarks-Kronike* og *Snorres Kongekronike* (1818—22).

Endelig kom han atter i præstelig Virksomhed: 1821 kaldte Frederik VI. ham uden Ansøgning til Præst i Præstø. Han blev halvveis ubehagelig overrasket ved denne Efterretning, thi han havde ønsket at blive i Kjøbenhavn, og næste Aar forflyttedes han efter sit Ønske til residerende Capellan ved Frelserens Kirke paa Christianshavn. Men 1825 udgav Professorens Clausen sit bekjendte Værk om „Catholicismens og Protestantismens Kirkeforfatning“ osv. Herimod skrev G. sieblikkelig „Kirken Gjenmaale“, der først paadrog ham en Sag og dernæst en Domsælsbæ: han kom under Politiets Censur, „hvis Særgelighed selv for de usfræffeligste Skribenter han af ti Aars Erfaring lærte tilbuds at hende“. Kort efter freidtes Christendommens Tusindbaarsfest i Danmark, Pinsten 1826; han skrev til denne Høitid nogle Psalmer, iblandt andre sin Bearbejdelse af den gamle „Dagvis“: „Den signede Dag med Fryd vi seer af Havet til os opkomme;“ men Kirkeslyssens forbød deres Brug. „Kan man ikke synge mine Psalmer, saa kan man heller ikke høre mine Prædikener,“ sagde han, neblagde sit Embede og udtraadte af Statstjenesten. I økonomisk Forstand var det tretten Trængselsaar, der nu raadte op for ham, men af Kampen mod Clausen fødtes der et Liv i den danske Statskirke, som man ikke havde seet Mage til siden Luthers Dage. Her kunne vi ikke gaae nærmere ind paa den store Kirkekamp, ei heller meddele nogen Fortegnelse paa den lange Række af G.'s Skrifter fra denne Tid; vi skulle kun nævne nogle af de mærkeligste: 1825—26 udgav han i Forening med Rubeibach „Theologisk Maanedsskrift“ I—VII, og til dets Fortsættelse vedblev han at meddele værdifulde Bidrag. Af særlig biographisk Interesse er „Skribenten N. J. S. Grundtvigs literære Testament“ (Kjøbenhavn 1827); „Christelige Prædikener eller Søndagsbog“ I—III. (Kbhvn. 1827—30), af hvilke der nys er udkommet en ny Udgave, som man vel gjerne tillægger en kirkehistorisk Betydning. Hertil kommer endnu: „Kæmperitium til Børnelærdom“ (1829) samt „Livets Strøm eller universalhistorisk Omrids“ I. A. — Men Frederik VI. glemte aldrig sin Gødhed for G. og understøttede ham 1829—31 til tre engleste Sommerrejser, hvile han nærmest foretog for at undersøge de angelsaxiske Haandskrifter i de store engelske Biblioteker. Ved sit „Bibliotheca Anglo-Saxonica“ purrede han da tilsidt ogsaa Engländerne saaledes, at han fik dem til at lægge sig efter de rige Oldtidskatte, der havde draget ham; men selv opgav han aldrig sin Hærlighed til Anglernes Minder, og ligesom han i 1840 udgav og oversatte „Phenix-Fuglen“, saaledes kunne vi med det Første vente en ny omhyggelig Textudgave af Bjovulfsdrapen fra hans Haand. — En Ansøgning om at maatte grundlægge en Skole paa Christianshavn var bleven ham afflaaet, Høiønd Trangen til det daglige Brød havde nok ligesaa meget indgivet ham denne Plan, som Lysten til at bidrage sit til en levende Skoleundervisning; men ved „Frederik VI.'s usforanderlige Raade“ blev han fastslaaet 1832 „fri Aftenangst-Prædikant“ i Frederikskirken sammesteds, dog uden at maatte uddele de store Raademidler. Hver Sønd- og Helligdag samlede han her en fri Menighed om sig, men sin mangeartede Forfattervirksomhed fortsatte han. 1832 udkom „Nordens Mythologi eller Sindbilledsprog“, maaskee det mest storladne af samtlige hans mærkelige Arbejder; „Haandbog i Verdens-

historien“ I—III. udkom i 1833—44; „Om Sognebaandets Løsning“ 1834; „Den danske Statskirke upartist betragtet“ I. A.; „Sangværk til den danske Kirke“ I—II. 1837—41; „Nordiske Smaadigte“ 1838; „Skolen for Livet og Academi-miet i Søer“ I. A.; „Tale til Høiesteret om dansk Kirkefrihed“ samt „Frisprog“ mod Biskop Munsters Forslag til en ny befalet Aiterbog 1839. — Men i dette sidste Aar indtraadte G. atter i Statstjenesten; thi som meget havde klaret sig under den lange Kirkekamp, var ogsaa meget blevet klarere for ham selv, og navnlig havde han i „Sognebaandets Løsning“ fundet en Udvei, ad hvilken der med Læmppe kunde opnaaes fuldkommen kirkelig Frihed baade for Menighedens læge Medlemmer og dens Lærere. Desuden havde man nys rørt ham paa et meget ømt Sted, idet man havde nægtet ham Tilbedelse til at maatte selv confirmere sine to Sønner, saalænge han ikke var Statens bestfættede Embedsmand. Da saa Frederik VI. bad ham søge Præstembedet ved Bartov, uden at gaae med Ansøgningen gennem Bisp og Cancelli, betænkte han sig kun nogle Dage, overgav sin Ansøgning i Kongens egen Haand, og modtog under 28de Mai 1839 sin Udnævnelse. Det var visse et lidet Embede, men ligesaafuldt gjorde han, hvad der er et Sørsyn i Danmark, og sikkert ogsaa andensteds: uden Opfordring gav han Afkald paa den Understøttelse (600 Rbd. aarlig), som han siden Sages og Snorres Overfættelse (1818) havde modtaget af Finantserne. — Til Bartov tog han hele sin Frimenighed med sig, og fra den lille Hospitalskirke har han udøvet en Indflydelse paa Menighedslivet i Danmark, i Norden, som seent eller aldrig skal glemmes.

1838 holdt han en Række offentlige Forelæsninger over den nyere Tids Historie, som Kjøbenhavn neppe havde hørt Mage til siden Steffens' Dage. I Vinteren 1843—44 holdt han ligeledes en Række Forelæsninger over de græske og nordiske Myther og Oldsagn; og 1854 en lignende over „Høinordens“ Historie. — „Skolen for Livet“ fandt altid sin første og rette Talsmand i ham, men hvad han selv var i Staud til at virke som Lærer, ville endnu Mange kunne vidne, som 1810—11 modtog hans Underviisning i det skouboeffe Institut; og døde end Christian VIII. inden G. fik Sørs Academi omformet til en dansk Høiskole, saa han sikkerlig betragtes som den rette Lærere baade for Høiskolen i Nædding og for de bedre af vore højere Pundestoler. — Han var en af Stifterne af „Danst Samfund“ (Kjøbenhavn 1839) og deeltog utrættelig i den fredelige, men haarde Kamp for Sønderjyllands Bevarelse samt i den endnu fredeligere for Nordens Genhed, hvorfor han baade var med ved Kjøbenhavnernes Besøg paa Høisamlng (1844) og paa Studentertoget til Christiania (1851); og han var en af „den danske Forenings“ Stiftere (1853). Men da Oprøret udbrød i Hertugdømmerne (1848), og Kongen samtidig kaldte sit Folk til Kamp og til Frihed, da var Ingen utrætteligere i haade med Mund og Pen og i kraftige Sange at opfordre til Tillid til „Gud og Danmarks Lykke“, til kraftig at fastholde den gode Ret, vore Soldater havde høvdet os med Sværdet, saa Underhånderne ikke atter bortskreve den med Pennen. — Af hans samtidige Skrifter skulle vi her kun nævne: „Om Religionsstøtelse“ (1842); „Brage-Snak om græske og nordiske Myther og Oldsagn“ (1844); „Udtæstet til en ny Trykkelov fra Litteraturens Side betragtet og fraraadet“ (1845); „Græst og nordisk Mythologi for Ungdommen“ (1847); „Danstferen, et Ugeblad“ (1848—51); samt „Fest-Psalmer“, nærmest bestemte for Bartovmenigheden, af hvilke der siden 1850 er udkommet syv Dplag i et Antal af 28000 Exempl. Desuden har han hele Tiden leveret en stor Mængde mærkelige Bidrag til „Danst Kirkevidende“, „Kirkelig Samler“ osv. Et næsten uoverskueligt Antal mindre Skrifter om fædrelandiske, folkelige og kirkelige Anliggender, samt Taler, Prædikener, Digte, Ordspogamlinger osv. forbigaae vi.

Af den grundlovgivende Rigsforsamling valgtes han i Præstø til Medlem, og paa de fleste af de følgende Rigsdage havde han ligeledes Plads. Hverken i Rigsforsamlingen eller paa Rigsdagen udøvede han den Indflydelse, man kunde ventet, men i Danmarks Riges Grundlov indfæred han dog den første Halvdeel af § 79 („Essentlighed og Mundtlighed skal saa snart og saa vidt som muligt gennemføres ved hele Retspleien“), et af de mange fremme Nysere, paa hvis Opfyldelse vi endnu bestaaende vente; og Sognebaandets Løsning (4de April 1855), der endelig nu blev foreslaaet af selve Regeringen, hjembar han som sin sidste store Seir fra de lovgivende Rigsdage. Og saa var der flere af hans veltalende Foredrag, der gjorde et Indtryk, som Ingen lettelig skal glemme, saaledes hans Understøttelse af Halls Forslag om en Adresse til Hæren efter den afflagne Storm paa Frederiksbad (1850); og saa vare vistnok iverigere og utrætteligere i Bestræbelsen for at bevare og udvikle al den borgerlige og kirkelige Frihed, der af vor Konge var givet os.

Et saa mangefidigt bevaaget, i de forskjelligste Retninger dybt indgribende Liv have kun de færreste af vore aandelige Hovedinger levet. Det sandeste af hvad vi vide om Nordens høie Guder, lærte vi af den samme, der sang som ingen Anden et „Være være Gud for hans Tulebud!“ af den samme, der som Ordets levende og virksomme Forkynder ved Ord og Skrift dannede sig en Menighed, der ligesaa lidet begrændses af Raubesskillet som af Sognesskillet, og vakte Aander ved sin Kæmperøst selv iblandt fjerne og fremmede Folketærd. Saalænge Danmarks Folkekirke staaer, skal den seent glemme „det gamle Troensvibe, hvis kirkelige Virksomhed er kirkehistorisk, hvis Talsmand og Frisindethed er det ligesaa.“ Det er naturligvis nærmest hans Velysning af Daabspagten Forhold til Christen, der har givet ham hans store kirkehistoriske

Betydning. Til denne slutter sig hans Betragtning af det levende Ord som Livets Datter og Livets Moder. At han gjensjødte Psalmefangen hos os, er ved Siden heraf det mindredre, Høiøndt allerede det vilde være Rol til at sikkre ham Estermalets Uforgængelighed. — Hvad han som Digter og Historiker har bidraget til at klare Blikket for Verdens Historie i Almindelighed, for Nordens og Danmarks i Særdeleshed, vil vistnok først blive ret anstueligt, naar Rækker af Aar ere henrundne; men da turde det vel ogsaa vise sig, at Gaa have havt det Syn for det spredte Christenfolks Historie som han. — Den største Deel af sit Liv levede han midt i Hovedstaden som en Gæstgæst; og aldrig var dog Kongen mindre bange end han for at gribe kraftig ind, hvor de stridende Anskuelse sydede og gjæredede, snart for at stille sig ene mod en bestående Folkemening, snart for at gaae ligesaa ene mod paatænkte eller fuldbøvede Skridt af Regeringen. Snart har derfor den offentlige Mening høvet ham til Skærme, snart har den efter Gøne stræbt at trykke ham; — det var derfor ikke uden al Høie, at Krieger under den grundlovgivende Rigsforsamling sammenlignede ham med Lamartine, med hvis rette Burdering Folkemeningen heller aldrig kunde komme til No og Hvile; — men altid have hans Medborgere erkjendt hans frimodige og hensynsløse Værlighed og subjekt ved hans kraftige Eiendommelighed.

„Hans dristige Billeder mangle stundom den rette Takt, og hans dybe Tankefyldte utrykker sig ofte gennem et dunkelt Sprog.“ Saaledes have Nogle dømt, og de meente, at Staven var brudt over ham med det Samme. Til en vis Grad kan vistnok Anklagen være berettiget, men ikke mindre berettiget er den modfattede Anskuelse, som netop finder, at Dybde og Høiønd i Tanken, Varme og Høiønd i Følelsen, Kraft og Eiendommelighed i Udtrykket sammenmelter ham tit og mange Gange paa en vidunderlig og inderlig Maade med den jævne og klareste Danstthed, den simpleste Naturlighed og den barnligste Ynde. Man har endvidere villet bebrejde ham hans „væsende Had“ baade til det verbøslige, det geistlige og det videnskabelige romerske Rige; man har med spilende Vittighed afbildet ham ridende paa Sleipner, der med sin ene Bagfod bortsparker Latinen og med en anden Dydfen; men paa Aandens Udtalelser skal man ikke tage med altfor grove Næver, og forstaaer man ham ret, skal man vauffelig godtgjøre, at han dømt, hvad han ikke kjendte. — Om han er „dybere og ægtre nordisk“ end selve Dehlfensklæger? om han er „Nordens største Digteraand“, mens sikkert Dehlfensklæger er dens største „Digter“? — det er Altsammen Spørgsmaal, som vi slet ikke skulle inblæde os paa at besvare; men vist er det, at han altid skal prises som et af sit Folks ypperste og mærkeligste Digtere, saalænge „Møbersmaal er det Kraftens Ord, som lever i Folkemunde“, saalænge „Den signede Dag med Fryd vi seer af Havet til os opkomme“; og vist er det, at endnu har Ingen underkjendt Ingemanns Dom, da han for en Menneskealder siden sang:

„Med Sagastav og Bedersførd i Haand
Han arved Sages Blik og Konges Raad;
Fra gamle Nord hans Dæ faae mod Østen;
Og Aander har han vakt ved Kæmperøsten.“

J.

Indlandet.

— Rigsdagens Forhandlinger i de tvende Thing have for første Deel været af samme Betskaffen som i forrige Uge. — Landstinget har kun havt nogle mindre betydende Lovforslag til Behandling, og Debatten har derfor været mat; den livligste Ordveer har fundet Sted i Anledning af Regeringens Lovudkast om den Repræsentantskabet for Landbygningens Brandforsikring tilkommende Myndighed. — Dette Udkast, som af praktiske Grunde foreslaaer at overføre fremtidige Ordordninger af Brandforsikringsvæsenets indre Forhold fra den lovgivende Magt til Brandforsikringens Repræsentantskab med Samtykke af Kongen, havde allerede gennemgaaet 2 Behandlinger, men ved 3die Behandling reiste et Medlem den Indvending, at en saadan Forandring formentlig færed mod Grundloven, som kun giver Kongen og Rigsdagen i Forening Ret til at give og forandre Love, og denne Indvending vandt efter en længere Discussion saamegen Betskærlighed, at Sagen aldeles mod Sædvane midt under sidste Behandling henvises til et Udvalg. — Folkethingets Møder have i Møbsætning til Landstingets været langvarige, og Discussionen har flere Gange antaget en varm, ja næsten heftig Charakter, men dette har tildeels været en Følge af de Sages Betskaffen, som have været under Døftelse, idet nogle af disse have været af dyb og indgribende Betydning for Udviklingen. — Lovudkastet angaaende de kommunale Valg i Kjøbstæderne har saaledes været til 2den Behandling, og fremkaldt en vigtig Principstrid. Indenrigsministeren havde i sit Forslag givet alle Skatterebere Valgret, men deelt dem i 2 Classer, saaledes at den Halvdeel, som er høiest beskattet, ene skulde vælge den større Halvdeel af Borgerrepræsentanterne og tillige i Forening med den lavest beskattede Halvdeel Resten. Hertil havde det nedfattede Udvalg Mindretal sluttet sig, medens Fleertallet isted for den større Halvdeel foreslog at sætte den mindre Halvdeel. Et Medlem af Thinget havde imod hele Udvalget og Ministeren stillet den Indvending, at den særlige Valgret skulde gives, ikke til den størst beskattede Halvdeel, men til den størst beskattede Femtedeel, deels fordi den for saa Aar siden vedtagne Lov om